

Papa Franjo: Susret sa svijetom rada

„Rad je prijatelj molitve, rad je svakodnevno prisutan u Euharistiji, čiji su darovi plodovi zemlje i rada ljudskog“. Papa Franjo Odgovara na četiri pitanja menadžera, predstavnika sindikata, radnika i nezaposlene osobe za vrijeme njegovog pastoralnog posjeta Genovi 27. svibnja 2017.

17.07.2017.

**Pitanje postavljeno od Ferdinanda
Garee, menadžera iz okruga
Navaal Repairs:**

U našem se radu borimo s mnogo prepreka, opsežna birokracija, sporost u donošenju javnih odluka, nedostatak usluga ili infrastrukture, što često ne dopušta najboljim naporima ovoga grada da se ostvare. Ovaj zahtjevan put dijelimo s kapelanom i nadbiskupom, kardinalom Angelom Bagnascom. Obraćamo se vama, svetosti, sa zamolbom za riječju bliskosti. Riječju utjehe da nas ohrabrite pred zaprekama s kojima se mi poslovni ljudi susrećemo svakoga dana.

Papa Franjo:

Dobro jutro svima!

Po prvi put sam u Genovi i biti tako blizu luke podsjeća me od kuda je moj otac otišao....to je za mene vrlo emocionalno. Zahvaljujem vam na

dobrodošlici gospodine Ferdinando Garre. Znao sam za pitanja i za neke sam zapisao neke ideje kako bi odgovorio, također sam zadržao olovku u ruci kako bi zabilježio što mi u međuvremenu dođe na um kako bi odgovorio. No za ova pitanja o svijetu rada želio sam dobro promisliti kako bi na njih dobro odgovorio budući da radu danas prijetе rizici, to je svijet u kojem se na rad ne gleda s dignitetom koji ima i daje. Stoga ću odgovoriti sukladno svojim razmišljanjima i nekim stvarima koje ću reći usputno.

Kao prvo pretpostavka. Pretpostavka je da je svijet rada ljudski prioritet. Stoga je i kršćanski prioritet, naš prioritet i također prioritet Pape. Budući da proizlazi is te prve zapovjedi koju je Bog dao Adamu: „Idi, obrađuj zemlju, radi na zemlji, pripitomi je“. Oduvijek je između crkve i rada bilo prijateljstvo započeto s Isusom radnikom. Tamo

gdje je radnik, tamo je i zanimanje i pogled ljubavi Gospodina i crkve. Mislim da je ovo jasno. Lijepo je da ovo pitanje dolazi od poslovnog čovjeka, inženjera, s njegovog stajališta o gospodarstvu, iz njega izranjaju tipične vrline poduzetnika. Budući je pitanje postavljeno od poslovnog čovjeka, govoriti ćemo o njima. Kreativnost, ljubav prema vašem poslu, strast i ponos prema poslu, djelu vaših ruku i intelekta i vaših djelatnika. Poslovni je čovjek ključna figura u svakoj dobroj ekonomiji. Nema dobre ekonomije bez dobrog poduzetnika, bez vaše sposobnosti za stvaranjem, za stvaranjem radnih mjesta, stvaranjem proizvoda. U vašim riječima percipiramo također vaše poštovanje prema gradu i razumijemo ovo, za njegovu ekonomiju, kvalitetu radnika, okoliš, more, važno je prepoznati vrline radnika. Potreba radnika je raditi dobro kako bi posao bi dobro

obavljen. Ponekad se misli da radnik radi dobro samo zato što je dobro plaćen, to je ozbiljan nedostatak poštovanja prema radnicima i radu budući da negira dostojanstvo rada koje započinje upravo u dobrom obavljenom poslu na dostojanstvo, na čast. Pravi menadžer, pokušati ću dati profil dobrog menadžera, poznaje svoje radnike budući da radi blisko surađujući i radeći s njima. Ne zaboravimo da poduzetnik prije svega mora biti radnika. Ako nema ovo iskustvo dostojanstva, neće biti dobar menadžer. On dijeli s radnicima njihove napore i radost rada, zajedničkog rješavanja problema, zajedničkog stvaranja. Ako i kada nekoga treba otpustiti, to je uvijek bolna odluka i neće je donijeti ukoliko je to moguće. Ni jedan dobar menadžer ne voli otpuštati svoje ljude, ne onaj koji misli da može riješiti problem u poslovanju otpuštanjem ljudi, nije dobar poduzetnik, on je trgovac koji

prodaje svoje ljude danas a svoje dostojanstvo sutra. On uvijek trpi, i ponekad se iz ove patnje rađaju ideje kako izbjeći otpuštanja. To je dobar poduzetnik. Sjećam se prije gotovo godinu dan, nešto manje, na misi u Svetoj Marti u 7 ujutro, na izlazu sa pozdravljao ljude koji su tamo bili i pristupio mi je jedan čovjek. Plakao je. Rekao mi je: „Došao sam moliti za milost, na rubu sam i moram proglasiti bankrot. To će značiti otpuštanje šezdeset radnika i ja to ne želim jer se osjećam kao da otpuštam sebe samog“. Taj je čovjek plakao. To je bio dobar menadžer. Mislio je i molio za svoje ljude budući su bili „njegovi“. „Oni su mi obitelj“. Bili su bliski međusobno.

Bolest ekonomije je progresivna transformacija poduzetnika u špekulante. Poduzetnika se ne smije zamijeniti za špekulanta, špekulant je osoba slična onoj koju Isus u Evandjelju naziva „najamnikom“ u

suprotnosti s Božjim Pastirom. Špekulant ne voli svoju tvrtku, ne voli svoje radnike, već na posao i radnike gleda kao na sredstvo za ostvarivanje profita. On iskorištava, iskorištava tvrtku i radnike kako bi stvorio profit. Otpuštanja, zatvaranja, za njega nisu problem budući špekulator iskorištava, izrabljuje, „izjeda“ ljude i teži samo postizanju profitnih ciljeva. Kada je gospodarstvo nastanjeno dobrim poduzetnicima, poslovanje je prijateljsko prema ljudima pa čak i siromašnima. Kada padne u ruke špekulatora, sve je uništeno. Uz špekulatora, gospodarstvo gubi obraz i on sam gubi obraz. Postaje bezlično gospodarstvo. Apstraktno gospodarstvo. Iz odluka špekulatora nema ljudi, stoga i ne vidimo ljude koje treba otpustiti. Kada gospodarstvo izgubi kontakt s licima stvarnih ljudi samo po sebi postaje bezlično i kao takvo nemilosrdno. Moramo se bojati špekulatora, ne

poduzetnika, ne nemojte se bojati poslovnih ljudi jer im toliko dobrih! Ne, plašite se špekulatora. No paradoksalno, ponekad politički sustavi ohrabruju one koji špekuliraju s radom a ne one koji ulažu i vjeruju u zaposlenje. Zašto? Zato što kreira birokraciju i kontrole, počevši od hipoteze da su agenti gospodarstva špekulatori pa stoga oni koji nisu špekulatori ostaju uskraćeni i oni koji mogu naći načina zaobići kontrole i postići ciljeve. Poznato je da regulativa i zakoni namijenjeni nepoštenima penaliziraju poštene. Danas ima mnogo pravih poduzetnika, iskrenih menadžera koji vole svoje radnike, vole svoju tvrtku, koji rade zajedno s radnicima u ispunjavanju poslovnih zadataka, oni su u nepovoljnom položaju od strane politika koje favoriziraju špekulante. Ali iskreni i poduzetnici s vrlinama idu dalje, na kraju, usprkos svemu. Želi bi navesti dobru izreku Luigia Einaudia,

ekonomiste i Predsjednika Talijanske Republike. On je napisao: „ Tisuće, milijuni ljudi radi, proizvode i štede usprkos svemu što možemo smisliti da ih mučimo, da ih ograničavamo i da ih obeshrabrimo. Zov prirode je to što ih pokreće ne samo žed za dobit. Okus, ponos koji se osjeća gledajući napredak vašeg poslovanja, stjecanje zasluga, inspiriranje povjerenje u sve veći krug klijenata, proširenje tvornica, to su odskočne daske napretka jednako moćne kao i profit. Kad to ne bi bio slučaj ne bi bilo moguće objasniti zašto ima poduzetnika koji u svojim tvrtkama iscrpljuju sve svoje energije i investiraju sav svoj kapital često skromnije zarađujući nego bi mogli u drugim slučajevima. Oni imaju tu mističnu ljubav....

Hvala vam na vašim riječima jer vi ste predstavnik ovakvih poduzetnika. Imajte na umu, poduzetnici a također i vi, radnici,

čuvajte se špekulanata, kao i pravila i zakona koji favoriziraju špekulante a ne stvarne poduzetnike. Na kraju ostavljaju ljude bez posla.

Hvala.

Pitanje Micaela, predstavnika sindikata:

Danas ponovo govorimo o industriji, zahvaljujući na četvrtoj industrijskoj revoluciji ili „Industriji 4.0.“Dakle, radno okruženje spremno je preuzeti nove izazove produktivnosti koji donose prosperitet. Zabrinuti smo da nova tehnološka granica i ekonomski i produktivni oporavak koji će prije ili kasnije uslijediti, neće sa sobom donijeti novu kvalitetu zaposlenja, već će naprotiv doprinijeti povećanju neizvjesnosti i socijalnim tegobama. Danas, stvarna revolucija bila bi prevesti riječ rad u konkretnu formu socijalnog otkupa.

Papa Franjo:

Prvo što mi je palo na pamet je bilo odgovoriti igrom riječi. Završili ste riječima socijalnog otkupa (na talijanskom *riscatto*) a ja mislim o socijalnoj ucjeni (na talijanskom *ricatto*). Ono što se spremam reći stvarno je se dogodilo i Italiji prije otprilike godinu dana. Bio je red nezaposlenih ljudi koji su se prijavili za zanimljiv posao u uredu. Djevojka koja mi je ispričala ovu priču, obrazovana djevojka koja govori nekoliko stranih jezika što je bilo važno za tu poziciju, rekla je da su joj rekli; „Da, možete početi raditi...10-11 sati dnevno“. „Da, da! Odgovorila je odmah jer joj je trebao posao, i mislim da su rekli da je početna plaća 800 eura mjesečno“. Na to je odgovorila; „Ali samo 800 eura? Za 11 sati dnevno? A čovjek, špekulant odgovorio joj je: „Gospođice, pogledajte na red ljudi iza vas, ako vam se ne sviđa možete ići“. To nije *riscatto* otkup, nego prije *ricatto*, ucjena!

Sada ću vam reći što sam zapisao, no vaše su me zadnje riječi podsjetile na ovo. Ilegalan rad. Jedna druga osoba rekla mi je da je imala posao od rujna do lipnja. Otpušten je u lipnju i primljen ponovo u listopadu, rujnu. I tako to ide – ilegalan posao.

Pozdravio sam prijedlog za ovim sastankom danas, u ranom okruženju i s radnicima jer ovo su dvoje mjesta Božjih ljudi. Razgovori na radnim mjestima nisu ništa manje važni nego razgovori koje imamo u župama ili svečanim konferencijama, jer mjesta crkve su mjesta života i tako trgova i tvornica. Jer netko bi mogao reći; „Ali ovaj svećenik, o čemu nam on priča? Idite u župu!“ Ne, svijet rada je svijet ljudi Božjih, svi smo mi crkva, svi ljudi Božji. Mnogi susreti Boga i ljudi, o kojima se govori u Bibliji i Evanđeljima dogodili su se za vrijeme dok su ljudi radili. Mojsije čuje Božji glas koji ga zove i otkriva mu svoje ime dok je

promatrao stado svoga tasta. Isusovi prvi učenici su bili ribari i pozvani su dok su radili na obali jezera. Istina je što kažete, nedostatak rada je znatno više nego samo nedostatak izvora prihoda za život. Rad je za to namijenjen ali je i mnogo, mnogo više. Radeći postajemo potpunije osobe, naša ljudskost buja, mladi ljudi postaju odrasle osobe samo kroz rad. Socijalna doktrina crkve oduvijek je gledala na ljudski rad kao sudjelovanje u stvaralaštvu koje se odvija svakoga dana, zahvaljujući rukama, umovima i srcima radnika. Na zemlji je malo zadovoljstava većih od onih koje osjećamo radeći, jednako kao što je manje boli koju osjećamo od one uzrokovane gubitkom posla, kad ra izrabljuje, tlači, ponižava, ubija. Posao može puno naškoditi buduću da može učiniti i mnogo dobra. Rad je čovjekov prijatelj i čovjek je prijatelj rada i iz tog razloga nije lako razaznati ga kao neprijatelja buduću

se predstavlja kao osoba, ukućan čak i kad nas pogađa i vrijeđa. Muškarci i žene se hrane radom, radom su pomazani dostojanstvom. Iz tog je razloga čitav socijalni pakt izgrađen oko rada. To je srž problema. Jer kad ne radite ili radite loše, radite premalo ili previše, demokracija dolazi u krizu i čitav socijalni pakt. To je također značenje članka 1 talijanskog ustava koji je jako lijep: „Italija je demokratska republika zasnovana na radu“. Na temelju ovoga možemo reći da je oduzimanje posla ljudima, izrabljivanje ljudi beskorisnim ili slabo plaćenim radom neustavno. Da nije utemeljena na radu Republika Italija ne bi bila demokratska, budući je radno okruženje opterećen i oduvijek je bilo opterećeno privilegijama, kastama i prihodima. Potrebno je stoga s odgovornošću i bez straha gledati na tehnološke transformacije ekonomije i života i ne biti rezigniran prema ideologiji

koja se ukorjenjuje svuda i koja zamišlja svijet u kojem će tek polovica ili možda dvije trećine radnika imati posao dok će se ostali uzdržavati socijalnim subvencijama. Mora biti jasno da pravi cilj nije onaj „prihod za sve“ već „rad za sve“. Jer bez posla, bez posla za sve, neće biti dostojanstva za sve. Rad današnjice i onaj sutrašnjice razlikovat će se, možda će biti i jako različiti.

Razmišljamo o industrijskoj revoluciji, došlo je do promjena, i ovdje će doći do revolucije – rad će se razlikovati od jučerašnjeg načina rada ali će morati biti rada, ne mirovina, rada. U mirovinu se ide u pravim godinama, to je pravedan čin ali se protivan dostojanstvu osobe kada ih se tjera u mirovinu sa 35 ili 40 godina, daju im se državne naknade i kaže im se „snalazi se“.

„Ali imam li dovoljno za hranu?“ Da.

„Mogu li uzdržavati obitelj s ovim primanjem?“ Da.

„Imam li dostojanstvo?“ Ne! Zašto? Zato što ne

radim. Rad današnjice biti će drugačiji. Bez posla može se preživjeti ali da bi živjeli treba vam posao. Izbor je između preživljavanja i življenja. I posla treba biti za sve. Za mlade... znate li postotak mladih do 25 godina starosti koji su nezaposleni u Italiji? Neću to izgovoriti, pogledate statistike. I to je dug za budućnost jer ti mladi ljudi odrastaju bez dostojanstva jer nisu ujedinjeni radom koji daje dostojanstvo. Ključno točka ovog pitanja je slijedeće: mjesečno primanje koje vam omogućava uzdržavanje obitelji ne rješava problem. Problem mora biti rješenjem osiguranjem posla za sve. Mislim da sam manje-više odgovorio...

Pitanje Sergia, radnika na školovanju koje promiču kapelani:

Nerijetko u radnom okruženju prevladavaju konkurencija, karijerizam i ekonomski aspekti no

rad je privilegirana okolnost za svjedočanstvo i objavu Evanđelja, koji se živi prilagođenim stavovima bratstva, suradnje i solidarnosti. Molimo vašu svetost za savjet kako se bolje usmjeriti prema ovim idealima.

Papa Franjo:

Vrijednosti rada rapidno se mijenjaju i mnoge nove vrijednosti velikih poslovanja i financija nisu vrijednosti u skladu s ljudskom dimenzijom ili stoga kršćanskim humanizmom. Naglasak na konkurenciji unutar tvrtke pored toga što je antropološka i kršćanska pogreška, također je i ekonomska budući zanemaruje da je poslovanje prvenstveno suradnja, međusobno pomaganje i uzajamnost. Kada poslovanje znanstveno stvori sustav individualnih inicijativa koji radnike stavlja u međusobnu konkurentnost, prednost se možda može steći privremeno no u brzo završava

potkopavanjem povjerenja koje je duša organizacije. I tako kada nastane kriza, tvrtka se zamrsi i zbije u samu sebe budući više nema veza koje će je držati cjelovitom. Treba snažno naglasiti da je kultura konkurentnosti među zaposlenicima unutar poslovanja greška i kao takva vizija koju treba mijenjati ukoliko želimo dobra poduzeća, radnike i ekonomiju. Još jedna „vrijednost“ koja to zapravo nije je meritokracija. Meritokracija je vrlo privlačna jer koristi divnu riječ: „merit“ – vrijednost, no budući se iskorištava ideološki, iskrivljena je i razvratna. Meritokracija, pored dobre vjere onih koji ju potiču, postaje način etičkog ozakonjenja nejednakosti. Novi kapitalizam, kroz meritokraciju, daje moralno lice nejednakosti budući da talente ljudi predstavlja ne kao dar, već kao vrijednost određujući tako sustav kumulativnih prednosti i nedostataka. Stoga, ako je dvoje djece rođeno različito u odnosu

na talente i socijalne i ekonomske prilike, svijet ekonomije će interpretirati različit talente kao vrijednosti i nagraditi ih različito. I tako, kada to dvoje djece ode u mirovinu, nejednakost među njima će se multiplicirati. Druga posljedica tako zvane meritokracije je mijenjanje kulture siromaštva. Drži se da siromašna osoba ne ispunjava zahtjeve pa se tako može okriviti. I ako je siromaštvo krivnja siromašnih, bogati su oslobođeni od obveze da bilo što učine. To je stara logika Jobovih prijatelja koji su ga željeli uvjeriti da je kriv zbog svoje nesreće. No to nije logika Evanđelja, nije logika života. Meritokracija je u Evanđelju naprotiv u osobi starijeg brata u prisposobi o rasipnom sinu. On prezire svojeg mlađeg brata i misli da mora ostati gubitnik jer to zaslužuje, no umjesto toga otac misli da ni jedan sin ne zavređuje žirove koje jedu svinje.

Pitanje od Vittorie, nezaposlena:

Mi nezaposleni mislimo da institucije ne samo što su nedokučive već su kao maćehe, više okrenute pasivnoj pomoći nego posvećivanju stvaranja uvjeta pogodnih za rad. Utješeni smo ljudskom toplinom po kojoj nam je crkva bliska i dobrodošlicom koju svaki od nas nalazi u kapelanskoj kući. Vaša svetosti, gdje da nađemo snagu kako bismo nastavili vjerovati i nikada ne odustanemo usprkos svemu ovome?

Papa Franjo:

To je to! Oni koji su izgubili posao i ne mogu naći drugi posao osjećaju kao da su izgubili dostojanstvo, jednako kao oni koji su potrebom prisiljeni prihvatiti loše ili neprikladne poslove. Nisu svi poslovi dobri, Još uvijek je puno poslova bez dostojanstva, u ilegalnoj trgovini oružjem, pornografiji, kockanju i svim onim poslovima koji ne poštuju

prava ranika i prirode. Koliko je loš posao onih koji su jako dobro plaćeni jer nemaju ranog vremena, granica, razgraničenja između rada i života jer im posao postaje čitav njihov život. Paradoks našeg društva je prisutnost rastućeg broja ljudi koji bi željeli raditi ali ne mogu i onih koje rade naporno i željeli bi raditi manje ali ne mogu jer ih je posao „kupio“. Rad s druge strane postaje bratski rad kad uz njega postoji i vrijeme za nerad, praznici. Robovi nemaju slobodnog vremena, bez praznika, dana za odmor, rad postaje ropstvo, čak i ako je jako dobro plaćen, a da bi se odmarali, moramo raditi. U obiteljima u kojima ima nezaposlenosti nikad zapravo nije nedjelja i praznici ponekad postaju tužni dani budući nema posla u ponedjeljak. Da bi slavili praznik, morate slaviti rad. Jedno označava vrijeme i tempo drugoga. Oboje idu jedno uz drugo.

Također vjerujem da je konzumerizam idol našeg vremena. Konzumerizam je u središtu našega društva, pa tako i zadovoljstvo koje konzumerizam obećava. Trgovački centri, otvoreni 24 sata dnevno, svaki dan, novi hramovi koji obećavaju spasenje, vječni život, kultovi slabog konzumerizma pa stoga i slabog zadovoljstva. To je također korijen krize u našem društvu, ra je zamoran, znojav. Biblija zna to jako dobro i podsjeća nas na to. No hedonističko društvo koje traži i želi jedino konzumerizam, ne razumije vrijednosti umora i znoja i stoga ne razumije rad. Sva idolopoklonstva su iskustva čistog konzumerizma, idoli ne rade. Rad je trud, tu ima boli u postizanju radosti oko nečega što je zajednički stvarano. Bez obnavljanja kulture koja vrednuje umor i znoj, nećemo naći novu vezu s radom i nastaviti ćemo sanjati o konzumiranju iz čistog zadovoljstva. Rad je srž svakog socijalnog

dogovora, on nije sredstvo konzumerizma, ne. On je središte svakog socijalnog dogovora. Između rada i konzumerizma ima toliko toga, sve su važne i divne, zovu se dostojanstvo, poštovanje, čast, sloboda, prava, prava sviju, žena, djece, starijih... Ako prodamo svoj rad za konzumerizam, uz ra ćemo ubrzo rasprodati i sve riječi koje ga prate: dostojanstvo, poštovanje, čast, sloboda. Ne smijemo to dopustiti, i moramo nastaviti pitati za posao, stvarati ga, procjenjivati ga, voljeti ga. Moramo se za njega i moliti. Mnoge od najljepših molitava naših roditelja i baka i djedova bile su molitve o radu, naučene i izgovorene prije, poslije i tijekom rada. Rad je prijatelj molitve, rad je svakodnevno prisutan u Euharistiji, čiji su darovi plodovi zemlje i rada ljudskog. Svijet koji više ne poznaje vrijednosti i vrijednost rada koja više ne razumije Euharistiju, istinitu i poniznu molitvu radnika i radnika. Polja,

mora, tvornice oduvijek su bili „oltari“ s kojih su se uzdizale predivne i čiste molitve, koje je Bog primio i sakupio. Molitve izgovorene i kazivane od onih koji su znali i željeli moliti, ali također i molitve izrečene rukama, znojem, umorom od rada onih koji nisu znali moliti usnama. Bog ih je također primio i nastavlja ih primati i danas.

I toga razloga, želio bi završiti ovaj razgovor molitvom, to je drevna molitva „Dođi Duše Sveti“ koja je i molitva za rad.

„Dođi, Duše Presveti,
sa neba nas posjeti
zrakom svoje milosti.

Dođi, Oče ubogih,
djelitelju dara svih,
dođi, srca svjetlosti.

Tješitelju tako blag,
ti nebeski goste drag,
pun miline, hlade tih.
Umornima odmore,
u vrućini lahore,
razgovore žalosnih.
Sjaju svjetla blaženog,
sjaj u srcu puka svog,
napuni nam dušu svu.
Bez božanstva tvojega
čovjek je bez ičega,
tone sav u crnom zlu.
Nečiste nas umivaj,
suha srca zalivaj,
vidaj rane ranjenim.

Mekšaj ćudi kamene,
zagrij grudi ledene,
ne daj nama putem zlim.

Svim što vjeru imaju,
što se u te ufaju,
sedam svojih dara daj.

Daj nam krepost zaslužnu
i smrt lijepu, blaženu,
daj vjekovit svima raj.

Amen“.

Hvala!

A sada molim Gospodina da vas sve
blagoslovi, da blagoslovi sve radnike,
poslovne ljude, nezaposlene. Svaki
od nas, sjetite se poduzetnika koji
ćine sve da osiguraju posao, sjetite se
nezaposlenih, sjetite se radnika. I

neka ovaj blagoslov siđe na sve nas i
sve njih.

Puno hvala!

(Uz dopuštenje ureda za medije
Vatikana)

.....

pdf | document generated
automatically from [https://opusdei.org/
hr-hr/article/papa-franjo-susret-sa-
svijetom-rada/](https://opusdei.org/hr-hr/article/papa-franjo-susret-sa-svijetom-rada/) (7.03.2026.)